

FRAGMENT FRÅN 30-talets RIBBY

Av Lars Olof Persson

Ribby Gård, huvudbyggnaden

På ett fragment från vindsröjningen framträder bilden av 1930-talets bondevärld. Fragmentet är ett gult häfte med den anspråkslösa titeln *Anteckningar* och som beskriver mycket av det som hände på gården Ribby nr 1 i Västerhaninge socken mellan 1930 och 1933. Det är en handskriven kassabok med prydligt införda uppgifter och försålda varor och tjänster. Den sista juni 1930 såldes enligt den första anteckningen "50 kg havre till *Vattenström, Ribby 7*" för 5 kronor, 5 liter hallon till "*Cederblad, Kaféet*" för 2:50 och "1 st kalv till *Lindström, Kolberg*" för 75 kronor. Den allra sista transaktionen i den gula kassaboken är en leverans av "1 lass vete till *Karlzen, Björklund*", dagen före nyårsdagen 1933. Därefter meddelas bara kortfattat att Rosdahl i Nygården släpar efter i betalning av 11 kronor för vårvetet i maj 1933.

Den skulden är nog reglerad numera.

Varje försäljning har noterats ordentligt; vara, kvantitet, pris och köpare. Några ytterligare kommentarer finns inte. Men ändå kan man ännu 50 år efteråt nästan känna den råa doften av nyupptagen potatis, man kan nästan höra larmet på Hötorget dit Ribbybönderna for med sina äpplen och bigarräer, man tycker sig till och med se när kantor Nordqvist kommer på cykel upp till gården för att köpa sitt tjog ägg.

Mycket kan man lära sig om det sociala och ekonomiska livet i 30-talets Västerhaninge om man granskar detta gula häfte. En hel del kan man dessutom skönja mellan raderna.

Ribby nr 1 var på den tiden en medelstor gård med en 10-12 kor. I den gula boken står dock inget om mjölkförsäljningen, som rimligen bör ha varit den största inkomstkällan. Leveranserna till mejeriet var säkerligen noterade i någon särskild kassabok. Men det gula häftet talar om en mångskiftande verksamhet på gården. Mest av allt handlar det om potatis. Var och varannan dag skickades tydligen ett par säckar med tåg till Stockholm. "50 kg *Fru Streifert, Oxtorgsgatan 12 3 tr*", "200 kg *Lundberg, Badstugatan*", "100 kg *Cafe Trean 7 kronor betalt*". Någon gång fick man ihop till en litet större leverans: "500 kg *Andersson Kocksgatan 19, 35 kr bet*" eller "1000 kg *Greve Lagerbielke, Älvsjö, 80:- bet*". Sammanlagt såldes på detta vis uppemot 20 ton potatis under ett år. Priset höll sig konstant på 7 öre kilot - utom för Greven i Älvsjö som alltid fick betala 8 öre.

Under sommaren hann man också med att plocka och sälja bär. Den 10 juli 1930 stod man på Hötorget och sålde "20 lit *jordgubbar*" för sammanlagt 20 kr. Dagen därpå såldes 17 liter för 13:60. Påföljande dag fick Cederblad på Kaféet köpa 3 liter för sammanlagt 1:50. På Hötorget kunde man uppenbarligen ta ut ett bättre pris som motiverade tågresan. Den 13 juli såldes bigarräer och fågelbär inne på Hötorget: "19 liter för 25 kronor". Den 19 juli for man till Vitså torg och sålde Diverse bär utan uppgift om pris. Dagen därpå en liknande notering från torget i Årsta Havsbad. Kanske man hade en liten kassa för svarta pengar också, trots all noggrannhet i bokföringen?

Så gick sommaren. En dag kommer "*Augustsson, Ribbyberg*" över för att köpa en säck vete för 6 kr. Ribbyberg låg på andra sidan Nynäsvägen och enligt den välunderbyggda skriften "*Svenska Gods och Gårdar*" hade stället 5 ha åker och "*arealen användes uteslutande för trädgårdsodling*".

Vad skulle Augustsson med vetet till? Ja, han återkommer i regel varannan månad. Kanske hade han några höns. Eller malde han själv sitt mjöl?

Trädgårdsmästeriet Ribbyberg låg för övrigt mittemot dagens Konsumhall, där vi nutida Ribbybor köper vår potatis, vårt vetemjöl och våra äpplen från Australien. Men det var en parentes.

Nu är det hösten 1930. Då och då kommer "*Herman Olsson, Ribbylund*" och köper 50 kg havre. Om Ribbylund .vet "*Gods och Gårdar*" att berätta att stället omfattade "*2 ha åker, främst mulljord och 4,5 ha skog, barr- och lövbestånd*". Där fanns på 1930-talet 1 häst, 1 ko och 2 svin. Det var säkert hästen som fick havren. Det fanns nog åtskilliga hästar i trakten, ty många grannar återkommer ofta för att köpa sin säck havre.

Den 10 december 1930 levereras "*33 kg fläsk, 7,8 kg svinhuvud och 7,7 kg äpplen*" till "*Kooperativa*" och man förstår att något tråkigt inträffat för grisen, men de 41 kronor och 90 öre som hans död inbringade kom kanske väl till pass inför julen. Dessutom betalade "*Ahlborg i Håga*" hela 41 kronor för "*1 st stor julgran och några små*", så den julen var nog trevlig på Ribby. Små bidrag till inkomsterna gav också andra händelser i trakten. Under 1931 bestod man "*tre likskjutsar för 10 kr vardera*". Köparen av varje skjuts är namngiven, men det framgår inte om det är liket eller beställaren som avses.

Dels såldes lassvis med långhalm och gödsel, mest till trädgårdsmästerierna i närheten. Honung och tjurkalvar. Plommon á 1 kr kilot och plöjare med häst á 1:50 i timmen. Kalvskinn såldes till Skinnhandlarn på Södra Bantorget för 2:60 per styck. Det såldes grus till "*AB Hem på landet*", som vid den här tiden börjat bygga småhus i trakten.

Det gula häftet beskriver ett Ribby där mycket hände, men inte mycket förändrades. Där alla kände alla. Det var en värld där Olssoner efterträdde varandra på Ribbylund, Augustsöner på Ribbyberg, Magnussöner på Magnusborg och Perssöner på Ribby nr 1. Det var på 30-talet, det!!

Denna artikel är tidigare publicerad
i Gillets medlemsblad
**GLIMTAR FRÅN
HANINGEBYGDEN (1/1987)**

Ribbygården, som brukades av L-O Perssons föräldrar, är en av Västerhaninge äldsta gårdar

